

Naturskyddsföreningen
Grästorp

Verksamhetsberättelse

2019

Verksamhetsberättelse 2019

För Naturskyddsföreningen Grästorp har år 2019 främst inneburit arbete med fåglar, och med ängar. Fågelgruppen är mycket aktiv, och anordnar egna inventeringar samt åker med på resor som exempelvis Vara Fågelklubb anordnar.

Vårt medborgarförslag om att kommunens gräsmattor borde göras om till ängar, har rönt stor uppmärksamhet. Vi har bildat en ängsgrupp och arbetat med att knyta kontakter och kompetens till vår grupp, och vi har haft flera möten med kommunen angående lämpliga platser att anlägga ängar. Under 2020 hoppas vi på fortsatt samarbete med kommunen, och flera ängar där det surrar av insekter!

Klimatet har stått överst på agendan under hela året, och Greta Thunberg har varit ansiktet utåt för kampen som engagerar många, vilket är fantastiskt roligt – och absolut nödvändigt. Som vanligt är det alltid lika trevligt att få prata med deltagarna på våra aktiviteter, och vi känner oss stolta över att verka i Sveriges största natur- och miljöorganisation som gör skillnad både lokalt och globalt!

Hoppas vi ses 2020 också!

Ordförande Amanda Hellberg med styrelse

Styrelsens sammansättning år 2019

Amanda Hellberg	Ordförande	Anders Ferrer	Suppleant
Linda Ernelind	Vice ordförande	Anders Bergman	Suppleant
Anne-Marie Bengtsson	Kassör	Marita Franzon	Revisor
Claes-Fredrik Lindh	Ledamot	Kristina Rudolfson	Revisor
Cristina Järpedal	Ledamot	Inger Knutsson	Revisorssuppleant
Magnus Vetter	Ledamot	Gunvor Niklasson	Revisorssuppleant
Peter Holst	Ledamot	Lena Johansson	Sammank. Valberedning
Isabel Ferrer-Domenech	Suppleant	Kristina Axelsson	Valberedning
Leif Johansson	Suppleant	Leif Sjöberg	Valberedning

Ansvariga för arbetsgrupper

Skog- och naturvård: *Leif Sjöberg*

Fågelsektion: *Leif Sjöberg*

Jordbruk: *Anders Bergman*

Handla Miljövänligt: *Lena Johansson*

Hemsida: *Amanda Hellberg*

Bibliotek: *Anne-Marie Bengtsson*

Grinnsjötorp: *Ingela Lidvall*

Medlemsantal

Grästorpskretsen har 151 medlemmar i februari 2020. Fullbetalande är 82 stycken, familjemedlem 69. Förra året var den totala medlemssiffran 167.

Förra året, och även i år, upplever vi en ganska kraftig minskning i medlemstal. Detta kan till viss del förklaras med att Riks gjort en "rensning" av familjemedlemmar – de som till exempel inte längre stod skrivna på sin familjs adress tog således bort ur kretsens medlemsregister. Oavsett är det en dålig trend för Grästorpskretsen, och vi kanske bör lägga lite mer krut på just medlemsrekrytering.

Aktiviteter och representation 2019

- Förutom årsstämman har fyra styrelsemöten hållits.
- Linda Ernelind sitter med i styrelsen för Skaraborgs läns Naturskyddsförening och är dessutom redaktör för Skaraborgs Natur.
- Amanda Hellberg är länskontakt för Handla miljövänligt Skaraborg.
- Leif Sjöberg har under året arbetat med att sammanställa några sina omfattande inventeringar. Nu finns bland annat Holkprojeketet, inventeringen av Rapphöns, Fenologivandringarna med start 1981, Hökugglor i Grästorp 1983-84 samt Fågelskådningens dag under 25 år sammanställda. Kretsen har sponsrat trycket av sammanställningarna, som finns att läsa på kommunbiblioteket.
- **9 januari** uppvaktade Amanda, Anne-Marie och Lena Leif Sjöberg i samband med hans 70-årsdag å kretsens vägnar.
- **19 januari** hölls strömstareinventering för andra gången denna vinter. Nossans forsar från Bredöl till Forshall besöktes, förutsättningarna var väldigt bra med Nossan islagd. Fyra deltagare fick bara se två strömstarar men som "plåster på sårn" fick de se ett utterpar vid en av forsarna.
- **25 januari** upptäcktes att fem ekar var olovligen fällda vid sidan av Forshallspomenaden, diametern på ekarna vid stubben var 80, 77, 67, 64 och 50 cm och ålder mellan 100-150 år. Det har varit många turer med samtal och besök, kommunrådet, golfklubben, kommunen, länsstyrelsen. En insändare lämnades in på Nlt:s lokalkontor i föreningens namn, men istället kom det en helsidesartikel. Efter påstötning kom så insändaren in i Nlt och golfklubben kontrade, men fortfarande tog klubben inte på sig

något ansvar. En privat insändare lämnades in till Nlt i Lidköping men den har efter många samtal och sms inte tagits in, trots att inga privatpersoner nämns. Något positivt är ändå att de fem fällda ekarna har ersatts! Vi hoppas med detta att Ekarnas golfklubb inte gör om misstaget!

- **25-26 januari** hölls kretskonferens i Brunnsbo, Skara. Amanda deltog på fredagkvällen, där ordförandena pratade om hur kretsarna mår, bland annat. Leif och Linda deltog på lördagen, där man pratade om stora träd.
- **4-5 februari** har Leif Sjöberg besökt Asphagens förskola och pratat med "de stora barnen" om fågelmatning på vintern, barnen fick bilder på fem fåglar som de skulle rita av. Dag två visades alla teckningar som barnen gjort, härligt att se deras engagemang. Sedan gick vi till fågelmatningen i Forshall, där barnen fick bekanta sig med en tubkikare och handkikare, det är inte så lätt att för första gången använda sig av tub och kikare, men en del fåglar fick vi se. Fröknarna hade med sig fika vilken intogs på "dansbanan". Leif erbjöd sig att ta med barnen vi fler tillfällen, vilket enligt fröknarna låter sig göras. Nlt:s Emma Hjorth var med vilket resulterade i en fin artikel.
- **6 februari** lämnades ett genomarbetat förslag om stadsnära ängar i Grästorps kommun, baserat på vårt medborgarförslag från förra året, in till nämndsekreteraren för att beredas inför fullmäktiges sammanträde den 18 februari. Amanda har jobbat fram förslaget tillsammans med Rune Pettersson, Grästorp och Leif Sjöberg, och med många goda inspel från andra engagerade.
- **16 februari** hölls strömstareinventering för tredje och sista gången denna vinter. Väldigt dåliga förutsättningar, ingen is och riktigt mycket vatten i Nossan, så de åtta deltagarna fick bara se en strömstare.
- **3 mars** var Leif Sjöberg vår representant i Hornborgaseminarier som hölls i Doppingen, Hornborgasjön. Många föredrag om olika inventeringar som gjorts i sjön 2018 och lite om kommande inventeringar och aktiviteter 2019.
- **4 mars** hölls årsstämma för Naturskyddsföreningen Grästorp hölls i Bellmanssalen på kulturhuset. Anna Bergengren inledde kvällen med ett intressant föredrag om Platåbergens Geopark, ett projekt där man jobbar för att samtliga platåberg (med ett undantag) i Västra Götaland skall ingå i en Unesco-geopark. Den sträcker sig då över nio kommuner. Parkens tillkomst hänger till stor del på en lokal etablering, engagemang och finansiering. Vi fick även lära oss mer om platåbergens sammansättning och ifrån vilka tidsåldrar i jordens liv respektive lager härstammade. På årsstämman förblev styrelsens sammansättning oförändrad, med ett undantag: Ingela Lidvall lämnade sin plats som ledamot till förfogande, och Cristina Järpedal valdes på två år att ingå i styrelsen. Ingela blir dock kvar som vår representant vid Grinnsjö, vilket vi är väldigt glada för. Arton personer deltog på stämman.
- **14 mars** var Leif Sjöberg vår representant vid Studieförbundets årsmöte i Falköping. Avgående ordföranden Jan Lindholm öppnade och föredrog sedan verksamheten 2018 och hela dagordningen gicks igenom som sig bör. Till ny ordförande efter Jan valdes enhälligt Joacim Leander, annars idel omval. Fem korta filmer från lika många kommuner visades och det var unga personer som stod för regi etc. Grästorpsfilmen handlade om danskens härjningar i Ås, bland annat om lilla kyrkklockan som av ordsborna sänktes i Dettern och som inte hittades (skröna eller ej).

- **17 mars** var vår representant Leif Sjöberg var på Västergötlands Ornitologiska Förenings (VgOF) årsmöte i Vårgårda. Efter val av styrelsen där idel omval gjordes förutom Lotta Berg som beslutat att avgå, men hon kvarstår i Hornborgasjöns Fältstation. Lotta är ju sedan ifjol också ordförande i BirdLife Sweden. Ordföranden Börje Boström sitter kvar ytterligare ett år. Både VgOF och Hornborgasjöns Fältstation har en väldigt god ekonomi. Efter förhandlingarna blev det fika och därefter föredrag om Hornborgasjön – lockelsens landskap med Torbjörn Skogedal som bjöd på en fantastisk bildkavalkad på ca en timma.
- **19 mars** representerade Peter Holst och Leif Sjöberg oss vid Våtmarksworkshop i Vara Folkhögskola, som Maja Ryberg Naturskyddsföreningens verksamhetsutvecklare i Göteborg anordnade. Mia Svedäng från Riks Stockholm höll i presentationen om ämnet och gick igenom bakgrunden till Naturskyddsföreningens våtmarksprojekt och möjliga åtgärder som medlemmar, kretsar och länsförbund kan göra för att bevara och säkerställa våtmarker. Naturskyddsföreningen har egna projektmedel för att bevara och iordningsställa våtmarker, en givare har avsatt 7 miljoner kronor till detta ändamål och projektet ska fortgå under 6 år.
Är området mindre än 5 ha behövs det inget tillstånd, men däremot anmälan. Naturskyddsföreningen kan bidra med upp till 100.000 kr till ett område, men där utöver behövs det medaktörer.
- **6 april** hade vi klädbytdag i kulturhuset i samarbete med Återvändan. Deltagarna var något färre i år, men väldigt många hittade kläder och alla var glada, vilket ju är målet! 29 personer deltog, 98 plagg lämnades in och 47 hämtades ut. Vi frågade deltagarna om de var medlemmar, och delade ut värvningsmaterial.
- **13 april** hölls fenologivandring i Fältbiologernas undersökningsområde. Fem deltagare gick den vanliga inventeringsrundan, när vi startade var det 2 minusgrader och när vi kom tillbaka hade temperaturen stigit till 7 plusgrader. 38 olika fågelarter bl.a morkulla 3 ex, sånglärka minst 6 sjungande, järnsparv 1 sjungande + 1 ex, taltrast minst 16 sjungande + minst 10 ex, rödvingetrast minst 15 ex, gransångare 2 sjungande, sädesärla 1 par, hämpling 1 hane. Väldigt dåligt med grodrom, bara två små klumpar intill Mjölån, tyvärr har dom blivit utsatta för nattfrost och på de mindre vattensamlingarna var det nattis. Stackmyror var delvis vakna i bara tre stackar där alla låg i söderläge. Ingen humla, bin eller fjärilar! Mycket få blommande vårfryle, likaså vårlök, vintergröna, tussilago, svalört och styvmorsviol. Av träd så blommade sälg och hassel, en hägg hade musöron utmed Mjölån. Sammanfattning: när det gäller växtligheten är våren normal, men den senaste veckan har det varit nattfrost och det har säkert hållit tillbaka växtligheten. Det har setts humlor, bin, citronfjäril och nässelfjäril, men inte idag.
- **29 april** sammanträdde kommunfullmäktige och beslutade att bifalla vårt medborgarförslag om att göra om gräsmattor till ängar. Förslaget genomförs i samråd med samhällsbyggnadsverksamheten och frågeställarna.
- **11 maj** emottogs 20 000 kronor från Åse Viste-fonden, pengar avsedda för ängsprojektet. Idén är att genomfartsängen skall ramas in med exempelvis en gärdesgård. Amanda var på plats på ridskolan där checkarna delades ut.
- **Samma lördag** hölls fågelskådningens Dag i Dätterns Naturreservat nu för 25 året, över 100 besökare och minst 15 funktionärer som tog hand om besökarna, 61 vuxna och 6

barn lämnade in tipslappar. 110 olika fågelarter sågs/hördes + 1 ras som var nordlig gulärla, den tredje högsta noteringen sedan start. Vid Djävulsön fanns AstroSweden, Skara på plats, Studieförbundet var också där, Grästorps kommun hade skickat en representant, det var också en utställning av holkar och bolådor, samt info. material av diverse slag. Besökarna fick vid tre tillfällen höra "sanning och skrönor" om Sjöryd och Djävulsön. Dagen gick i solens tecken och temperaturen var riktigt hyfsat, både före och sedan dagen efter var det kallt och blåst, så med andra ord fick vi en riktigt bra dag.

- **20 maj** hade Studieförbundet extra årsmöte i Skara med anledning utav att tre avdelningar ska bli en. Det beslutades att från 1 januari 2020 kommer då dom tillsammans heta Studieförbundet Skaraborg och då innefatta 15 kommuner i Skaraborg plus Ulricehamn. En interimsstyrelse valdes bestående av 9 förtroendevalda, 3 från Lidköping-Skarabygden, 3 från Södra Skaraborg-Ulricehamn och 3 från Norra Skaraborg. Leif och Kristina Sjöberg representerade vår krets.
- **25 maj** åkte Fågelgruppen på en fågelresa till Halland, 4 personer från Grästorp och 1 från Vara. Tidig start i Grästorp och 14 timmar senare var vi tillbaka, alltså en heldag. Platser som vi besökte var Getterön, Svarthall Träslövsläge, Galtabäcks hamn, Munkagårdsfloen, Morups Tänge, Digesgårds naturreservat, Lönestig lövskog, Båtafjorden och Hjalms våtmark. Vädret under dagen var mestadels mulet, måttlig västlig vind och 12 till 16 plusgrader. 104 fågelarter blev dagens skörd, med höjdare såsom jorduggla, vassångare, vattenrall, dvärgmå, kustpipare, mindre strandpipare, spovsnäppa, myrsnäppa, bergand, svarthakad buskskvätta och vitstjärnig blåhake. Det blev som sagt en riktigt lyckad dag.
- **25 maj** medverkade vi på trädgårdsmässan på Konserthuset, Grästorp. Vi pratade med besökarna och Naturskyddsföreningens projekt Rädda bina, och delade ut foldrar med tips om hur man kan göra sin trädgård mer bi-vänlig. Lena hade grävt upp skott av läkermalva ur sin trädgård, som besökarna fick "köpa" genom att swisha en gåva till Naturskyddsföreningens rädda bina-nummer. Cirka 500 kronor samlades in.
- **6 juli** gjorde vi en långhässja framför Sonnys maskiner, längs Östra vägen. Anton Ornelid var arbetsledare, och 17 personer mötte upp i småregnet. Sex personer slog med lie, och alla hjälptes åt att lägga gräs på hässjan, som mätte ungefär 6 meter. Hela arbetet tog cirka en timma, och sedan bjöds vi att fika inne i ridskolans samlingssal, eftersom regnet tilltog. Lite regn är bara bra när man slår, fick vi lära oss, eftersom lien skär bättre då. En mycket trevlig förmiddag!
- **7 augusti** anordnade vi en fladdermus-exkursion i Tengene-området. I väntan på att det skulle mörkna lite intog vi medhavd fika i vindskyddet Asphagens festplats. De första dvärgpipistreller dök upp vid Pekåsen kl.21.27, sedan brunlångöra som sågs på väldigt nära avstånd, man fick nästan huka sig. Inga fladdermöss i Asphagens storäng eller utmed vägen till Marieberg, men från bron över Nossan fick vi in minst 2 vattenfladdermöss. Bra väderförhållanden, men ganska klen med våra flygande däggdjur, sammanlagt 7 individer av tre arter, vi saknade nordfladdermus som brukar finnas i området. 12 deltagare (3 barn + 1 kvinna) och 1 hund deltog under aktiviteten, som varade i 3 timmar.
- **26 augusti** som ett led i Vänerveckan bjöd Grästorps kommun på en kvällsutflykt till Sjöryd och Djävulsön under ledning av Leif Sjöberg. 15 personer kunde skåda fågel på väg ut till Djävulsön där halva gänget gick ut i fågeltornet där Peter Holst guidade, den

andra hälften fick historik över Sjöryds egendom och Djävulsön och sedan bytte grupperna plats. Bl.a såg vi minst 1000 tranor, 1 havsörn, 1 skräntärna, 1 brun kärrhök, flera skäggmesar.

- **22 september** inbjöds vi på höstresa till Hornborgasjön av Varabygdens Fågelklubb, 11 personer hörsammade inbjudan och av dessa var fyra ifrån Grästorp. Första stoppet gjordes vid Spännsjön, Axvall sedan blev det Hornborgasjön för hela slanten, Fäholmen, Fågeludden, Ytterberg och Vadboden. 62 fågelarter blev det och nämnas kan, minst 25 ägretthägrar, 2 blå kärrhök, 1 fjällvråk, 2 havsörnar, 2 fiskgjusar, 1 fisktärna, brushane, kustpipare, 2 varfåglar, mängder av simänder.
- **26 september** deltog Leif Sjöberg på ett BIS-möte på Kungajaktmuseet Älgens Berg, Hunneberg. Sveaskogs Peter Ask bl.a om stora problem med granbarkborrens angrepp, div. avverkningar, försäljning av delar vid Bergagården, fågelinventeringen 2018 och komplettering 2019. Stiftelsens och museets ordförande Kent Javette om att investera i infrastruktur, naturskolan, museet, ungdomar ska stimuleras. Charlotta Bang 20% i pågående projekt och 80% för stiftelsen fram tom 2020. Därefter informerade jägarna, kyrkan, skogsvargarna, naturskyddsföreningarna Trollhättan och Grästorp, Charlotta Bang om upprustning av 10 leder, 3 min film om bergens utveckling finns på nätet, skolornas engagemang i Naturskolan, Ola Selin om aktiviteter som Museet anordnat under året. 8-10 november blir det som vanligt Handla vilt på Bergagården. Monica Alfsdotter om vikten av att lägga in våra aktiviteter på bergen i deras kalender, vilka förväntningar man har på BIS. Nästa möte bestämdes till 12 mars 2020.
- **Under oktober** har Leif Sjöberg varit på Skaraborgs Föreningsarkiv i Lidköping och där hämtat info om gråhägerkolonin Mossebo Hunneberg och därefter lämnat förslag till artikel om kolonin till redaktionen för Skaraborgsnatur.
- **29 oktober** anordnade Kulturhuset en "Ugglejakt" för skollediga barn, 6 tipsfrågor som Leif Sjöberg sammanställt och satt upp i Skubbet. Hanna Sundberg insjuknade hastigt, så Leif och Jens Karlsson fick hålla i det hela. Hela 35 barn gick promenaden och de flesta hade vuxna med. Efter promenaden fick barnen grillad korv och festis och 2 biobiljetter utlottades.
- **8 november** anordnades en workshop för biologisk mångfald med inriktning på ängar i kommunal verksamhet på kulturhuset i Grästorp. Vi samarbetade med riks och med Grästorps kommun, och bjöd in grannkretsar och personer som i sitt yrke råder över stora ytor gräsmattor. Kommunekologer och parkingenjörer från Grästorp, Vänersborg och Skara kom, pastoratet i Grästorp samt ett par grannkretsar deltog. Sofia Jessen hälsade välkomna å kommunens vägnar, och Amanda Hellberg presenterade medborgarförslaget som inspirerat till själva workshopen. Isak Isaksson, sakkunnig inom skog- och naturvård deltog från riks, och pratade om operation Rädda Bina, och om pollinerarnas utsatta läge runtom i världen och hur Naturskyddsföreningen jobbar för att engagera. Stina Månsson från Hushållningssällskapet pratade om insekter som nyttodjur i våra trädgårdar och odlingar, och hur vi kan gynna dem och ha stor nytta av dem. Thomas Strid, naturvårdskonsulent, pratade om sitt arbete med att hjälpa kommuner att anlägga ängar i tätorten och vilka fördelar och utmaningar det innebär. Till sist hade vi en workshop, där deltagarna fick reflektera över hur de kunde ta kunskapen från dagen och använda den i sitt yrke – och givetvis privat också.

- **14 november** var det dags för det årliga föredraget om Mata fåglar i Kulturhusets Bellmansal. Leif Sjöberg stod för redovisningen från Fågelbordsinventeringen i Grästorps kommun vintern 2018 – 2019. Claes Sjunnesson stod för bildvisningen Fågelbordets gäster. 38 personer gästade föredraget och det blir några nya som kommer att delta i vinterns inventering, som för övrigt blir för 20:e vintern i kommunen.
- **17 november** deltog från Fågelgruppen Peter Holst, Jens Karlsson och Leif Sjöberg i invigningen av ett fågeltorn vid Oxhagen, Larv. Ett våtmarksområde som Varabygdens Fågelklubb sköter om.
- **21 november** drog Fågelgruppen iväg till Halland för att se Stäppörn, nu blev det inte så, men mycket annat bland annat havsörn, bergfink minst 1000 i en flock, röd glada, pilgrimsfalk och på hemvägen fick vi se Brunsångaren som håller till i Önnerud, Göteborg, den sågs väldigt nära och hördes lockande vid ett flertal gånger. I höst råder det invasion av tallbit och vid brunsångaren flög 22 ex över oss. Så det var ändå fyra nöjda deltagare efter en heldags skådande.
- **25 november** börjar så Fågelbordsinventeringen i kommunen nu för 20:e vintern och med minst 46 fågelbord anslutna. Leif Sjöberg är projektansvarig.
- **14 december** vinterns första Strömstareinventering med 6 deltagare, men 0 strömstarar. De rådde kraftig vattenföring och isfritt i Nossan, så resultatet var inte oväntat. Det som gladdde oss allra mest var en varfågel vid kvarnen i Baljefors, mycket oväntat. Forsärlan vid broarna i Forshall var också till stor belåtenhet.

Utsikt från en ekobondes gårdsplan

Två rörelser som vuxit kraftigt under senaste året handlar om ödehus och prepping. Dessa trender kan vid en första anblick verka vara två helt skilda företeelser, men de har båda en stark koppling till en önskan att trappa ner, klara sig själv, och leva ett enklare liv.

Att ta sig an ett hus som stått öde flera år är något som framförallt unga miljömedvetna och klimatintresserade människor från storstaden har stor lust till. Man känner sig fast i ekorrhjulet med höga boendekostnader och krävande arbetsliv. Ödehusen finns i stort sett uteslutande på landsbygden, och de är inte särskilt sällsynta, uppemot 600 000 kan det finnas i landet. Flera kommuner har börjat kartlägga "sina" ödehus, Grästorp var bland de första att göra detta.

Samtidigt har faktiskt inflyttningen till våra största städer vänt, och nu flyttar fler därifrån. Det betyder fler människor på landsbygden. Människor som deltar i bygdens aktiviteter. Som handlar sin ekologiska mat (den de inte odlar själva!) i den lokala butiken och kanske till och med av traktens bönder. Deras barn går i byskolan. Kort sagt, livet på landet kan börja blomstra igen!

Prepping är ett utrikiskt ord och betyder att förbereda sig. En prepper väntar på katastrofen, kanske inte krig och svält, men oljeblockad, handelskrig och coronavirus kan ställa till stora problem. En prepper bunkrar mat, bränsle, mediciner och annat nödvändigt. Försöker ordna så man ska klara sig om strömmen försvinner och vattnet slutar rinna i kranen. Och det är mycket lättare att vara en prepper på landsbygden. Allra bäst är faktiskt att bli bonde!

Kan eller vill man inte flytta från mänskoby till ett ödehus i skogsbrynet, kan det näst bästa vara att bli god vän med en trevlig bonde innan krisen - och för både din och bondens bästa - vara välkommen till bondgården när krisen kommer... /Anders Bergman